

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота

з китайської філології на тему:

ІНОЗЕМНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “平凡的世界”)

Студента групи кит07-22

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно),

перша - китайська

Пантилюка Ігора Ігоровича

Науковий керівник:

к. філос. н., доц. Беля В. В.

Національна шкала ____

Кількість балів ____

Оцінка ЄКТС ____

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1 Визначення поняття іноземного запозичення.....	5
1.2 Причини виникнення явища запозичення слів з іноземних мов у китайській культурі	6
1.3 Роль та функції слів іншомовного походження в сучасній китайській мові..	8
1.4 Способи адаптації слів іншомовного походження у китайській мові.....	8
Висновки до розділу 1.....	12
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ОСНОВІ КИТАЙСЬКОГО РОМАНУ "平凡的世界"	13
2.1 Вплив тенденції використання іноземних запозичень на китайську літературу.....	13
2.2 Функціональні та стилістичні особливості іноземних запозичень.....	14
Висновки до розділу 2.....	18
ВИСНОВКИ.....	19
论文摘要	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	22

ВСТУП

Китайська мова розвивалася тисячі років, за які встигла стати не лише однією з найбільш унікальних мов, а й значно вплинути на розвиток інших мов світу. З плином часу Китай, як і будь який інший куточок світу не міг не оминати такий термін як глобалізація, що змінило розвиток цієї держави та відкрило нові шляхи. Це не оминуло і мову, завдяки чому утворився такий термін, як запозичені слова, кількість яких з кожним роком збільшується та все більше привертає увагу дослідників. В сучасному світі формування запозичених слів є невідворотнім процесом, адже міжнародна співпраця країн набирає оберти з кожним роком, з'являються інтернаціональні терміни, люди багато подорожують та діляться своїм досвідом та культурою. Саме в результаті цих явищ слова запозичують. В цій науковій роботі ми проаналізуємо історію виникнення запозичених слів, методи їх класифікації та конкретні приклади.

Актуальність теми роботи полягає у недостатній кількості сучасних досліджень присвячених виникненню запозичених слів у китайській мові та аналізу їх застосування в сучасній китайській мові на конкретних прикладах.

Метою роботи є дослідити розвиток популяризації запозичених слів, методи їх запозичення та існуючі класифікації в сучасній китайській мові. Розглянути їх вживання в сьогоденні та на прикладі роману “平凡的世界”.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити поняття іноземного запозичення, причини та історію його створення, зокрема в китайській мові;
- проаналізувати роль та функції запозичених слів в сучасній китайській мові;
- обґрунтувати способи адаптації слів іншомовного походження та їх вплив на китайську літературу;

Об'єктом дослідження є запозиченні слова в китайській мові та їх особливості.

Предмет запозиченні слова в китайській мові.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання конкретних завдань роботи були застосовані такі загальнонаукові методи, як метод

загальної вибірки та аналіз текстів для трактування терміну запозичених слів та їх особливостей.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можна використовувати в процесі викладання курсів китайської мови, курсів пов'язаних з практичним перекладом та літературною діяльністю.

Структура. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загального висновку, анотації китайською мовою та списку використаних джерел. Обсяг роботи становить 22 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Визначення поняття іноземного запозичення

“Запозичення – один з небагатьох лінгвістичних термінів, який визначається на основі його соціологічних характеристик. Під запозиченням зазвичай розуміють звернення до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, подальшої диференціації вже наявних та позначення невідомих раніше, при чому часто самі ці поняття і предмети разом з їх назвами засвоюються від інших народів”. (Д.І. Ганич, І.С. Олійник, 1985, с. 360)

Досліджуючи літературу присвячену лінгвістичним термінам, можна зауважити, що запозичення має два значення - це явище самого використання слів, що походять з іншої мови та самі слова, які з часом були офіційно внесені в іншу мову. Тобто запозичення - це явище постійного вживання в одній мові одиниць різних рівнів структури з іншої. Задля входження запозиченого слова у мову-реципієнт, відбуваються фонетичні та граматичні перетворення. Запозиченими словами можна вважати лише ті, що увійшли в постійний обіг та затвердилися у лексичному складі мови-реципієнта, тобто іншомовні слова, які були використані одноразово не прирівнюються до запозичених. (Е. Есенова, І. Калинич, В. Бойтор, 2023)

Запозиченні слова зазвичай розглядають як фонологічно, морфологічно та граматично інтегровані в основну мову. Розрізняють два рівні запозичень: “чисте” - коли слово зберігає особливості з вихідної мови, та “скориговане” - коли слово адаптується під особливості мови-реципієнта. (L. Hall-Lew, 2002)

Останнім часом спостерігається тенденція збільшення досліджень саме лінгвістичного аспекту глобалізації, в результаті чого утворився новий термін “лінгвістична глобалізація” - активні процеси взаємопроникнення мов у період глобалізації зі збільшенням англо-американізмів у різних мовах світу. Розвиток технологій, популяризація західних фільмів та поява нових концепцій, спричинили активне вживання запозичених слів та утворення сленгу. Ці слова стосуються більшості маркетингової та комп’ютерної термінології, спорту, туризму, музики, кулінарії, моди, тощо. Такий процес має кілька причин, наприклад відсутність

аналогів у рідній мові. В сучасності багато термінів, їх скорочення та аббревіатури є інтернаціональними та можуть звучати ідентично в різних мовах. Наприклад: HSK 汉语水平考试 Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì - іспит на рівень володіння китайською мовою.

Процес запозичення слів також активно розвивається в результаті існування єдиного медіапростору. При чому цей вплив є помітним не лише в споріднених мовах, а й в тих, що мають різну типологічну структуру. Таким чином, запозичення виникають і в китайській мові, хоча й їх кількість незначна, більшість походить саме з англійської. (О. Turmys, 2021)

Проаналізувавши лексичний склад будь-якої мови світу можна помітити активне вживання запозичених слів, багато з яких настільки давно з'явилися та добре прижилися, що не відчуються запозиченими. Наприклад такі французькі слова як - *café, déjà vu, naïve, tête-à-tête* - роками активно використовуються як в англійській, так і в українській мові в повсякденному житті. Саме щодо таких часто вживаних слів, думка дослідників лишається суперечливою і їх не завжди класифікують, як запозичені. (А. Cook, 2014)

1.2 Причини виникнення явища запозичення слів з іноземних мов у китайській культурі

Корінська О. (2020) у своїй роботі зазначає, що виділяють 3 основні причини утворення запозичених слів, а саме:

- поява нових речей, предметів та термінів
- заміна застарілих висловів та слів
- розвиток та заміна самої мови

Слова іншомовного походження в китайській мові з'являлися в різні часи, для прикладу дослідники часто пов'язують їх з певними подіями в історії. Ці слова є також частиною культурного впливу однієї країни на іншу в певний період часу. Багато століть Китай був ізольований від Західної частини світу, тому запозичені слова походили від тибетської, монгольської та маньчжурської мов. Саме з них бралися перші запозичення, так само, як і з санскриту більшість з яких вживалися для позначення буддистських термінів та були пов'язані з релігією. Деякі з них вийшли з обігу та стали архаїзмами, багато ж використовується й досі. Загалом слів запозичених

з санскриту налічують близько 200, наприклад: 菩薩 Púsà - Будда, 阿罗汉 Āluóhàn - буддистський чернець.

Лише в майбутньому з'явилися слова, що походять від західних мов, англійської, французької, тощо. Історично склалося, що з початку XIX століття Китай розвинув активну співпрацю з іншими країнами, в результаті чого мова поглибилася іноземними запозиченнями, більшість з яких відноситься до науки, техніки, економіки, соціальної та культурної сфери. Це пов'язано з Опіумними війнами в XIX столітті, під час яких Китай піддався сильному впливу західних держав, які масово вливали в Китай свою літературу, науку, політику та винаходи. В результаті цих подій значна частина англіцизмів потрапила в китайську мову. Пізніше, під час війн з Японією та тривалою окупацією територій, з'явилася значна кількість нових слів запозичених з японської мови. XX століття означало для історії розвитку запозичених слів появу низки термінів присвячених комуністичній та соціалістичній ідеології. (O. Turmys, 2021)

Саме після запровадження політики реформ та відкритостей Ден Сяопіном наприкінці 1970-х і на початку 1980-х років спостерігається активне вживання все більшої кількості запозичених слів у сучасній китайській мові, в результаті чого інтерес до мовних змін у галузі китайської лінгвістики розширився, включивши нову лексику. (A. Cook, 2014)

В результаті реформ китайського уряду, спрямованих на зближення та розвиток міжнародної співпраці з іншими державами, китайська мова у свою чергу стала більш сприйнятливою до використання запозичень, зокрема з англійської мови.

Останніми роками в китайському суспільстві відбулися значні зміни, що не могло не лишити свій відбиток у розвитку мови. Процес запозичення проявився мало не в кожній галузі: технічній, військовій, або ж, медичній. Популярним є саме запозичення з англійської мови. Процес зміни та трансформації мови також є частиною глобалізації, яка торкається усіх сфер життя. (O. Turmys, 2021)

Загальновизнано, що значна частка мовних змін (лексичних і граматичних) у сучасній китайській мові за останні десятиліття була спричинених саме взаємодією, як з іншими діалектами, так і мовами. (A. Cook, 2014)

1.3 Роль та функції слів іншомовного походження в сучасній китайській мові

Поява запозичених слів є неминучим явищем для будь-якої мови світу в сучасності. Активне використання Інтернету, наявність єдиного медіапростору, популярність мобільних ігор призвело до легшого спілкування людей з різних куточків світу. Процес міжнародної взаємодії держав та утворення інтернаціональних термінів було необхідним для легшої комунікації. Наслідком цих явищ стало вживання запозичених слів в китайській мові та утворення різних типів скорочених слів, виразів та аббревіатур. Це також пояснюється тим, що використання суто китайськомовних лексичних одиниць не є зручним, займає більше часу для написання та висловлювання, і є громіздкими. Їх заміна на менші та зручніші у використанні латинські та змішані аббревіатури була необхідною з розвитком світу та технологій, в результаті чого змінилася і мова. З кожним роком кількість таких запозичених слів зростає, і вони знаходять собі місце у всіх стилях мовлення. (О. Федічев, 2005)

Важливу роль запозиченні слова та інтернаціональці вигуки (наприклад ОК) відіграють при спілкуванні в інтернеті. Завдячуючи ним люди можуть легше зрозуміти один одного навіть не знаючи мови, наприклад граючи у відеоігри. До цієї ж категорії можна віднести сучасні сленги, які хоча й не вважаються офіційною лексичною одиницею, вживаються все активніше з кожним днем та спрощують комунікацію.

На сьогоднішній день найважливішу роль запозиченні слова мають у міжнародній співпраці. Багато політичних термінів та явищ у світі прийнято називати однаково, іноді з несуттєвими відмінностями залежачи від особливостей мови. Теж саме стосується різних типів документів, економічних та юридичних термінів. Цей процес набирає обертів з кожним роком в результаті зміцнення зв'язків між державами, утворення міжнародних організацій та постійної взаємодії.

1.4 Способи адаптації слів іншомовного походження у китайській мові

Проблематика введення в китайську мову запозичених слів та їх використання полягає у кількох речах. По-перше, китайська ієрогліфічна писемність обмежує можливість використання західної форми написання слів - використання латиниці.

Тим не менш, стверджується, що саме введення латиниці у китайську систему письма є мало не найбільш вагомою зміною за останні 2000 років. По-друге, письмові норми у Китаї вважаються важливим елементом розвитку та збереження культури, історії, та переважають над усними нормами, що перешкоджає розвитку іншомовних елементів у сучасній китайській мові. По-третє, зберігається консервативний підхід до оновлення мови, існує також поняття так званої “чистої мови”, тобто заперечується використання слів іншомовного походження. (А. Cook, 2014)

Дотепер лінгвісти не мають єдиної думки, щодо класифікації запозичених слів та їх методів у китайській мові. В даній роботі ми розглянемо деякі з найпопулярніших класифікацій.

Перший метод: транслітерація: запозиченні слова, які утворені за зразком максимального наближення до оригінальної вимови слова зі взятої мови та не враховують семантичні трансформації. (К. Heffernan, 2011) Наприклад:

- chocolate 巧克力 Qiǎokèlì шоколад;
- strawberry 士多啤梨 Shìduōpílí полуниця;
- taxi 的士 dīshì таксі.

Другий метод: семантично транслітеровані запозичені слова - слова, що не враховують вимову з вихідної мови та мають максимально подібне значення. (К. Heffernan, 2011) Наприклад:

- beer 啤酒 Píjiǔ пиво;
- minibus 小巴 Xiǎobā мікроавтобус.

Третій метод: алфавітні запозичені слова - ті, в яких використовується принаймні одна латинська літера. (Robert S. Bauer, 2010) Наприклад:

- X-ray X-光 X-guāng рентген;
- T-shirt T 恤 T xù футболка.

В той же час, на думку А. Кук (2014) “алфавітні слова” не можна вважати суто запозиченими, адже деякі з них, хоча й містять латиницю, що звісно є впливом заходу, все ж були утворені носіями та не мають зв’язку з запозиченням. Щодо цієї думки та доцільності використання таких слів у китайській мові думка сучасних лінгвістів

розходиться. Наприклад, Кук (2014) виділяє 3 типи неологізмів з використанням латинських літер у сучасній китайській мові, які, тим не менш, не прирівнює до запозичень. А саме: нові англійські вислови, аббревіатури в китайській мові та китайські аббревіатури англійських слів. Інші ж класи запозичених слів не викликають стільки суперечок.

Виділяють також феномен “одноразових запозичень”, тобто ті, які були вжиті в контексті один раз та більше не використовувалися, зазвичай їх не розглядають. (А. Cook, 2014)

Кук (2014) зазначає, що теоретично можливо запозичити три елемента слова окремо, або ж, у поєднанні, а саме: значення, письмову форму та вимову. Наприклад французьке “champagne” - шампанське, було запозичене в китайську, як 香槟 xiāngbīn, а корейське 오빠 “орпа” - старший брат, як - 欧巴 ōubā. Обидва приклади створені за зразком вихідної мови, хоча й мають фонологічні відмінності.

Нерідко змінюється вимова запозиченого слова, як правило, таким чином, щоб вона відповідала або принаймні менше відхилялася від фонологічних правил мови запозичення. Часто існує більше однієї прийнятної або стандартної вимови для запозиченого виразу. Запозичені слова, прийняті носіями китайської мови, також часто зазнають деяких змін у значенні та/або вимові, що призводить до незначних, але помітних семантичних або ж фонетичних розбіжностей з вихідною мовою. (А. Cook, 2014)

Дослідження сучасної китайської мови дозволяє виявити досить велику кількість різних категорій лексичних запозичень. Неологізми, які увійшли в сучасну китайську переважно через запозичення, можна розділити на: кальки - запозичення лише значення слова, символічні запозичення, транслітерації, графічні запозичення - запозичення форми та вимови без значення, оптові запозичення - запозичення трьох елементів значення, форми та вимови одночасно, та гібриди - ряд нових виразів, які використовують дві або більше стратегій запозичення в одному слові чи виразі. Хоча й з такою класифікацією погоджуються не всі дослідники. (А. Cook, 2014)

Розглянемо приклади часткових кальок - коли кожна морфема слова з вихідної мови перекладається в еквівалентну морфему мови-реципієнта: 白领 báilǐng - офісний працівник/“білий комірць”, 代沟 dàigōu - розрив між поколіннями (в плані поглядів та думок), 峰会 fēnghuì - “саміт”, 连锁店 liánsuǒdiàn - мережа магазинів (від англ. “chain store” - дослівно “ланцюговий магазин”), 软饮料 ruǎnyǐnliào - безалкогольний напій (від англ. “soft drink” - дослівно “м’який напій), 热狗 règǒu - хот дог.

Авторка також виділяє цілісні кальки - в такому випадку перекладаються не морфemi окремо, а слово в цілому. Наприклад: 电话 diànhuà електронний+висловлювання - телефон, 电脑 diànnǎo електронний+мозок - комп’ютер, 电影 diànyǐng електронний+тінь - фільм, 双赢 shuāngyíng подвійний+перемога - безпрограшна гра, 自助餐 zìzhùcān сам+допомога+їжа - їдальня. Їх виділення в окрему категорію є доволі суперечливим, адже часто лінгвісти класифікують ці слова не як запозичення.

Розглянемо також приклад запозичення з японської мови, які Кук класифікує, як “символічні”. Такі запозичення використовують комбінацію форми й значення без відповідної вимови. До цієї категорії, також належать арабські цифри.

医生的话, 孩子总是很信の (就像他们很信任警察叔叔一样)。

Yīsheng de huà, háizi zǒng shì hěn xìn de (jiù xiàng tāmen xìnren jǐngchá shūshu yíyàng).

Діти завжди вірять тому, що кажуть лікарі (так само, як і вірять поліції)

Ця письмова одиниця 的 de зокрема використовується на веб-сайтах та в журналах, як заміна присвійної частки 的 de. Її вживання хоча й не стандартне, є доволі популярним. Авторка пояснює це швидшим та легшим написанням цієї одиниці, а також впливом соціолінгвістичних та культурних явищ, включаючи популяризацію на японське.

Запозичення з японської мови вже не є такими популярними як сторіччя тому, коли значна кількість термінів була прийнята звідти. Хоча сучасна японська мова походить від китайської, існують слова які втратили чи частково змінили своє

значення з роками, тому зараз вважається, що вони прийшли в китайську саме з японської: 革命 gé mìng - революція, 文化 wén huà - культура, 社会 shè huì - суспільство, 科学 kē xué - наука та 系统 xì tǒng - система. Тобто ці приклади не існували в китайській мові в таких комбінаціях з таким значенням, тому й вважаються запозиченими.

Також наводиться ряд окремих ієрогліфів, що вважаються запозиченими з японської, наприклад: 风 fēng і 族 zú, семантичне значення яких здобуло нового, тобто “вітер, стиль” - “мода, божевілля”, “нація” - “група, колективний клан”, тощо. (А. Cook, 2014)

Висновки до розділу 1

Запозичення слова - процес, що лишив свій відбиток в усіх мовах світу та з плином часу став цілком природним. Ці слова іншомовного походження також не оминули китайську мову, і хоча в ній їх кількість не така вже й велика, вони стали важливим елементом щоденного використання в усному та письмовому спілкуванні, офіційних документах. В цьому розділі ми проаналізували історію появи та розвитку вживання запозичених слів в китайській мові. Визначили, що перші запозиченні слова походили з тибетської, монгольської, маньчжурської мов та санскриту. Пізніше з розвитком історичних подій та розширенням міжнародної співпраці, а також низки війн, з'явилися запозичення з західних мов, основна кількість яких походить від англійської. Ми також розглянули приклади вживання запозичень з японської мови. Було визначено, що хоча дотепер дослідники не мають єдиної думки, щодо класифікації методів адаптації слів іншомовного походження в китайській мові, все ж можна виділити основні категорії. Це транслітерація, семантично транслітеровані запозичені слова та алфавітні запозичення, а також кальки (часткові та цілісні) та символічні запозичення.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ НА ОСНОВІ КИТАЙСЬКОГО РОМАНУ "平凡的世界"

2.1 Вплив тенденції використання іноземних запозичень на китайську літературу

Сучасні технології, розвиток туризму та ділової співпраці, вільне спілкування людей з різних куточків світу за допомогою інтернету також вплинули на китайську літературу та на кожен з її різновидів. Саме використання запозичених слів зробило вагомий внесок за останні десятиліття у лексичній зміні написаних творів та, іноді, навіть на стиль написання. Наприклад коли сучасні автори в художніх творах відходять від канонічного китайського стилю написання текстів і ведення розповіді, та орієнтуються на більш західний, при цьому лишаючи особливості своєї мови та культури.

Поява запозичених слів в китайській мові та їх вживання в літературному контексті також відкрило письменникам нові шляхи. Використовуючи в своїх творах поняття, що пішли з інших культур, вони вдало описують суспільству нові концепції та представляють нові ідеї.

Для прикладу відомий китайський письменник, якого вважають одним з основоположником сучасної китайської літератури, Лу Сінь (鲁迅 Lǔxùn) зробив значний внесок у китайську культуру. Саме його твори були просякнуті ідеологічними та культурними концепціями, що змінило хід думок тогочасного суспільства. Тому у своїх текстах він активно використовував запозиченні слова, описував поняття з інших культур, тощо.

Окремий вплив вживання запозичених слів мали і на самі жанри китайської літератури. Наукова фантастика не мала б місця в сучасній китайській літературі, аби не використання слів іншомовного походження. Адже саме в цьому жанрі можна простежити активний опис технологічних та тих, що стосуються науки понять та термінів. Те ж саме можна сказати про тенденційні романи - ті, в яких уявний світ підпорядкований конкретній ідеології, утопічні романи, тощо. Адже, як було зазначено вище, більшість ідеологічних понять також пов'язані саме з запозиченими словами.

Запозичені слова також допомогли перекладачам західної літератури на китайську мову, та значно спростили їх роботу. Адже, аби не адаптація іншомовних слів в китайській мові, перекладати більшу частину наприклад фантастичних творів було б дуже важко, а такі романи, як “1984” Дж. Орвелла і зовсім нереально.

Загалом розглядаючи літературу та її різновиди можна помітити, що кількість вживаних запозичених слів різняться. Інколи їх важко зустріти впродовж всього тексту, інколи ж навпаки ми бачимо їх на кожному кроці. Слід також брати до уваги, що хоча вживання слів іншомовного походження з кожним роком популяризується, загалом на даний момент у китайській мові налічується невелика їх кількість. Окремо слід зауважити, що набагато більше запозичень існують для позначення наукових термінів, технологій, політики та торгівлі, а отже зустріти їх можна в основному лише в спеціальних текстах: наукових, юридичних, тощо. Тим не менш, в художніх творах ми також бачимо використання запозичених слів, в основному тих, що прийшли в Китай давніше або ж просто прижилися настільки, що здаються цілком природними та рідними.

Аналізуючи літературу, можемо зауважити, що однією з основних сфер вживання запозичених слів є тексти офіційно-ділового та наукового стилю, а також економічної та юридичної тематики. О. Федічев (2005) обґрунтував це твердження у своїй роботі та зазначив, що таке їх уживання є цілком логічним, адже саме в таких текстах вони є найбільш доцільними, з притаманною їм точністю та лаконічністю при запозиченні в китайській мові. Слід також зауважити, що саме в такій літературі найбільше згадуються ті предмети та явища, для позначення яких використовують слова іншомовного походження. Адже, як ми розглянули в першому розділі, беззаперечним є той факт, що в економічній, суспільно-політичній, фінансовій, юридичній та технічних сферах Китай бере досвід у розвинутих країнах Заходу, разом з вже винайденими там термінами та поняттями, які зазвичай не мають відповідників в китайській мові.

2.2 Функціональні та стилістичні особливості іноземних запозичень

Надалі ми проаналізуємо вживання запозичених слів у романі “平凡的世界” та їх вплив на зміст тексту. Роман “Звичайний світ” Лу Яо (路遥 Lù yáo) написаний у

XX столітті та складається з трьох томів. Загалом в ньому налічується більш ніж 1 мільйон ієрогліфів. Автор описує буденне міське та сільське життя 1970 - 1980 років, піднімає питання тогочасних соціальних конфліктів та розповідає про життя різних верств населення. Цей твір є чудовим прикладом історичної драми та має багато нагород, саме тому він також є ідеальним прикладом для розгляду використання запозичених слів та їх особливостей.

Першим прикладом, який ми розглянемо, буде слово вживання якого можна помітити неодноразово крізь весь текст - це 电话 *diànhuà*:

他家里有电话。 *Tā jiā li yǒu diànhuà*. Вдома в нього є телефон. (2 том, 45 розділ)

Як було зазначено в першому розділі, А. Кук вважає його цілісною калькою, яка була запозичена та утворена за допомогою двох елементів електронний+висловлювання - телефон, і на даний момент повсякденно вживається носіями.

Аналізуючи далі приклади вживання запозичених слів на позначення термінів зустрічаємо 电视 *diànshì* - телебачення, яке створено за тим же принципом, що й телефон: електронний+бачити.

三个人一块坐下，围着小桌，一边喝酒吃菜，一边看电视。 *Sān gè rén yīkuài zuò xià, wéizhe xiǎo zhuō, yībiān hējiǔ chī cài, yībiān kàn diànshì*. Троє людей сіли навколо маленького столика, пили алкоголь, їли та дивилися телебачення. (3 том, 51 розділ)

В кінці 13 розділу 2 тому зустрічаємо таке речення:

亚瑟坐在比萨神学院的图书馆里，正在翻查一大堆讲道的文稿。 *Yàsè zuò zài bǐsà shén xuéyuàn de túshū guǎn lǐ, zhèngzài fān chá yī dà duī jiǎng dào de wéngǎo*. Артур сидів у бібліотеці в духовній семінарії Пізи переглядаючи велику кількість рукописних проповідей.

Слово 比萨 *bǐsà* перекладається як назва міста Піза і є чудовим прикладом методу транслітерації задля запозичення слова з однієї мови в іншу. Важко не помітити схожість оригінального звучання слова Піза та його китайськомовну версію.

比萨 також означає в китайській мові піцу, слово так само було адаптоване методом транслітерації та має майже ідентичні з оригіналом звучання.

Багато разів ми також зустрічаємо згадку про такий алкогольний напій, як пиво:

1. 少平让晓霞坐着，自己跑前跑后，买了四菜一汤，并且提来两瓶青岛啤酒。Shǎo píng ràng xiǎo xiá zuòzhe, zìjǐ pǎo qián pǎo hòu, mǎile sì cài yī tāng, bìngqǐě tí lái liǎng píng qīngdǎo píjiǔ. Шаопін попросив Сяояся сісти, а сам побіг, купив чотири страви та дві пляшки пива “Цинадо”. (2 том, 51 розділ)

2. 他还把父亲的小酒柜打开，把所有的白酒、红酒、啤酒都拿了出来。Tā hái bǎ fùqīn de xiǎo jiǔ guì dǎkāi, bǎ suǒyǒu de bái jiǔ, hóngjiǔ, píjiǔ dōu nále chūlái. Він також відкрив батьківську маленьку винну шафку та дістав усе біле, червоне вино та пиво. (2 том, 39 розділ)

Отже в обох прикладах ми зустрічаємо слово 啤酒 píjiǔ - пиво, як було зазначено в першому розділі дослідник Хаферман вважає це слово семантично транслітерованим, тобто вимова з оригіналом різниться, але значення теж саме. В другому прикладі автор також пише про біле та червоне вино, як можна помітити, ці слова використовують той самий метод, що і слово 啤酒: 白酒 bái jiǔ білий+алкоголь, 红酒 hóngjiǔ червоний+алкоголь.

Розглянемо ще один приклад слова на позначення напоїв, що пішли з інших країн:

一条浅咖啡裤子；一双新棉皮鞋。Yītiáo qiǎn kāfēi kùzi; yīshuāng xīn mián píxié. Одні легкі кавові штани; одна пара нових бавовняних шкіряних туфель. (1 том, 40 розділ)

Слово 咖啡 kāfēi - кава, також є запозиченим з англійської та наслідує його вимову, отже адаптоване методом транслітерації. Автор використав його в тексті на позначення відтінку коричневого кольору.

Наступний приклад також стосується чергового вживання термінів пов'язаних з технікою:

她挽着晓霞的胳膊，一直把她送到校外，看着她坐上了公共汽车。Tā wǎnzhe xiǎo xiá de gēbó, yīzhí bǎ tā sòng dào xiàomén wài, kànzhe tā zuò shàngle gōnggòng

qìchē. Вона взяла Сяоя за руку та вивела за ворота школи, дивлячись, як вона сідає в автобус. (3 том, 12 розділ)

公共汽车 gōnggòng qìchē - автобус складається з двох частин: громадський+автомобіль.

Ще один приклад пов'язаний з машинами:

上这坡时，所有的自行车都不可能再骑了。Shàng zhè pō shí, suǒyǒu de zìxíngchē dōu bù kěnéng zài qíle.

Вживання слова 自行车 zìxíngchē використовується в тексті дуже багато разів та складається з таких ієрогліфів, як сам+переміщатися+машина.

Пропонуємо також розглянути кілька прикладів запозичених слів з японської.

1. 她刚上小学的第二年，文化革命开始了。。。Tā gāng shàng xiǎoxué de dì èr nián, wénhuà gé mìng kāishǐle... На другому році початкової школи почалася культурна революція. (1 том, 17 розділ)

2. 他昨天一到那里，科学家们就纷纷诉苦。Tā zuótiān yī dào nàlǐ, kēxuéjiāmen jiù fēnfēn sùkǔ. Як тільки він прибув вчора, вчені одразу почали скаржитися. (2 том, 1 розділ)

Слова 革命 gé mìng - революція, 文化 wénhuà - культура та 科学 kēxué - наука вважаються запозиченими саме з японської. Хоча кожен з цих ієрогліфів здавна використовували в Китаї, в такій комбінації їх не існувало. Отже це суто запозичені з японської слова, хоча й зіставлене з існуючих окремо в китайській мові ієрогліфів.

Автор у своєму романі також замінює традиційний китайський спосіб прощання, коли кажуть 再见 zàijiàn на варіант, що походить з англійської 拜拜 bàibài та означає бувай.

他王满银就和中国“拜拜”了，这阵儿还不知在哪个国家呢！Tā wángmǎnyín jiù hé zhōngguó “bàibài”le, zhè zhèn er hái bùzhī zài nǎge guójiā ne! Ван Манінь попрощався з Китаєм, я не знаю в якій країні він зараз! (3 том, 48 розділ)

В українській мові вживання такого слова, як 拜拜 bàibài назвали б сленгом. Хоча китайській мові не притаманно повноцінно замінювати свої вже здавна існуючі слова на нові іншомовні, слово 拜拜 на диво добре прижилося. Йдучи вулицями

сучасного Китаю його вживання можна помітити набагато частіше, адже тепер 再见 zàijiàn означає застарілий та більш формальний варіант, а 拜拜 звучить сучасніше та означає менш формальне прощання. Особливо активно його вживає молодь.

Висновки до розділу 2

Запозичені слова починали використовувати в китайській мові поступово, та з роками ми можемо помітити все частіше їх вживання. Остаточо закріпившись в усній мові, вони не могли не лишити свій вплив на китайську літературу. Аналізуючи різні тексти можна стверджувати, що слова іншомовного походження не лише існують в літературі задля позначення неіснуючих початково в китайській мові слів, а вони вагомо змінили хід розвитку літератури. В цьому розділі ми дійшли висновку, що саме використання запозичених слів розширило літературні жанри, наприклад наукова-фантастика, чим дали авторам більше можливостей для творення мистецтва. Запозичені слова також полегшують роботу перекладачам, адже без них перекласти деякі тексти було б неможливим через відсутність відповідника тому чи іншому слову в китайській мові. Ми також дослідили, що найчастіше їх вживання можна зустріти в літературі присвяченій конкретній тематиці - науковій, економічній, юридичній, тощо. Адже саме в ній можна зустріти найбільше кількість вживання термінів. Тим не менш, після аналізу роману Лу Яо “平凡的世界” можемо стверджувати, що в художній літературі запозиченні слова різноманітної тематики також активно вживаються. Багато з них в сучасному китайському суспільстві можна почути на кожному кроці, що робить їх звучання звичнішим та з часом природним і навіть рідним.

ВИСНОВКИ

Китайська мова вважається однією з найстаріших, а китайська література пройшла неймовірно довгий шлях та має величезну кількість робіт для сучасного покоління. В ході історії китайську мову, як і будь-яку іншу спіткали значні зміни. Важливою частиною цього стало використання запозичених слів. Слова іншомовного походження існують у всіх мовах світу і з кожним роком їх кількість лише збільшується. Процес запозичення також є невідкладною складовою у розвитку мови, тому він не оминув і китайську мову, хоча в ній їх кількість не така вже й велика.

У 1 розділі ми проаналізували твердження дослідників та визначили, що сам термін запозичення визначається на основі соціологічних характеристик, це звернення лексичного фонду інших мов задля позначення нових понять, термінів, тощо. Ми також дослідили, що однієї з основних складностей прийняття китайською мовою слів іншомовного походження є ієрогліфічна система письма, яка ускладнює пряме запозичення. Запозиченні слова з'явилися внаслідок глобалізації, міжнародної співпраці, розвитку туризму, технологій, економіки, тощо. В результаті чого в китайську мову прийшли нові поняття, які не мали еквіваленту. Перші запозичення походили з санскриту, тибетської, монгольської, маньчжурської мов, пізніше прийшли слова західних мов, більша частина яких з англійської.

Ми також визначили, що дотепер лінгвісти не прийшли до єдиної думки, щодо класифікації методів адаптації слів іншомовного походження в китайській мові, та все ж можна виділити основні категорії. Це транслітерація, семантично транслітеровані запозичені слова та алфавітні запозичення, а також кальки (часткові та цілісні) та символічні запозичення.

В другому розділі ми проаналізували вплив тенденції використання запозичених слів на китайську літературу та дійшли висновку, що ці слова суттєво змінили хід розвитку китайської літератури. Розширилися жанри, наприклад науково-фантастичні романи, а отже розширився творчий простір письменників. Перекладачі отримали змогу перекладати більше літератури, що було б неможливим, якби не існувало слів на позначення різних термінів. Можемо

стверджувати, що найбільш часто запозиченні слова використовуються в літературі присвяченій конкретній тематиці - науковій, економічній, юридичній, тощо. Адже саме в ній можна зустріти найбільше кількість вживання спеціальних термінів.

В той же час, в художній літературі також активно вживається іншомовна лексика. Ми проаналізували це на прикладі роману Лу Яо “平凡的世界” та дійшли висновку, що в художній літературі запозиченні слова різноманітної тематики також вживаються доволі часто. Багато з цих слів в сучасному Китаї прирівнюють до рідних, адже їх використання в повсякденному житті можна почути на кожному кроці, що робить їх звучання звичнішим та з часом природним і навіть рідним.

论文摘要

汉语被认为是最古老的语言之一，中国文学也有着悠久的历史。在这篇研究论文中，我们分析了汉语语言文学中借词的使用。世界上所有语言都存在借用词，这是语言发展所必需的。汉语的外来词不多，但数量逐年增加。大多数外来词用于表示科学、技术和其他术语，以及汉语中不存在的词。我们还分析了路遥的小说“平凡的世界”，并考虑了其中借词的例子。我们看到很多这样的词在现代中国每天都在使用。我们在小说中找到了日语和英语的用法示例，并考虑了它们的不同借用方法。综上所述，我们可以说，在现代中国，无论是文学还是口语中，借词的使用都非常活跃。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Bauer, Robert S. "The Graphemic Representation of English Loanwords in Cantonese." 2010.
- Cook, Angela. "A Typology of Lexical Borrowing in Modern Standard Chinese." 2018.
- Cook, Angela. "Lexical Coinages in Mandarin Chinese and the Problem of Classification." *Linguistics and the Human Sciences*, 2014, pp. 147–175.
- Hall-Lew, Lauren. "English Loanwords in Mandarin Chinese." 2002.
- Heffernan, Kevin. "Questioning the Primacy of Linguistic Factors in Chinese and Japanese Loanword Adaptation Trends." 2011.
- Lyu, XingYing. "The Use of English Loanwords in Cantonese: A Case Study in Guangzhou." 2020.
- Turmys, O. "English Borrowings in Chinese: Features of Functioning." 2021.
- Ганич, Д.І., Олійник, І.С. "Словник лінгвістичних термінів." Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
- Есенова, Е., Калинич, І., Бойтор, В. "Лексичне запозичення як засіб збагачення словникового складу мови." 2023.
- Корінська, О.О. "Запозичення як спосіб збагачення словникового складу китайської мови." 2020.
- Федічев, О. "Запозичення у текстах економічної та юридичної тематики у китайській мові." 2005.